

Abdestsiz Kuran Okuma1

Abdestsiz Kur'an'ı Ele Alarak Okumak

(1) Hakim b. Hizam (r) şöyle dedi: "Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) beni Yemen'e gönderdiğinde: 'Kur'an'a abdestli olmanın dışında sakın el sürme' buyurdu."¹

(2) İbni Ömer (r) şöyle dedi: "Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): 'Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir' buyurmuştur."²

(3) Osman b. Ebi'l-As (r) şöyle dedi: "Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): 'Kur'an'a abdestli olmanın dışında sakın el sürme' buyurmuştur."³

(4) Amr b. Hazm (r) şöyle dedi: "Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Yemen ehline helal ve haramları bildiren bir mektup yazdı. Onun içinde "Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir" hükmü de yazılıydı."⁴

Yukarda metnini verdiğim hadisleri Şeyh Albani mükemmel bir şekilde tahrir etmiş, sonra da özet olarak şöyle demiştir: "Bu hadisin sahihliğinde gönül mutmaindir. Özellikle sünnet İmamı Ahmet b. Hanbel ve arkadaşı İmam İshak b. Rahuye bu hadisi hüccet kabul edip sahihlemişlerdir."⁵

İbnu'l-Münzir şöyle dedi: "İshak b. Rahuye şöyle dedi: Kur'an'ı sadece abdestlinin okumasının sebebi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın: 'Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir' hadisinin sahih olduğu içindir. Dolayısıyla Nebi'nin ve sahabelerin fiili de aynen böyledir. Aynı sebepten Ahmet b. Hanbel de abdestsiz bir kimsenin Kur'an'a dokunmasını çirkin görmüştür."⁶

Kur'an'a Abdestsiz El Sürme İle İlgili Sahabe Sözleri

(a) İbni Ömer (r) şöyle demiştir: "Mushaf'a sadece abdestli kimse el sürebilir."⁷

(b) Abdurrahman b. Yezit şöyle dedi: "Biz bir ihtiyaçtan dolayı Selman (r) ile beraberdik; kazayı haceti için gitti sonra döndü. Biz ona: Ey Abdullah'ın babası, abdest alsan, Kur'an'dan ayetler sorabiliriz dedik. Selman: Sorun, ben Kur'an'a el sürmem. O'na sadece abdestliler el sürebilir dedi. Sonra biz ona ayetler sorduk, o da bize abdest almadan okudu."⁸

(c) Sa'd b. Ebi Vakkas (r) ın oğlu Musab şöyle anlatıyor:

"Sa'd b. Ebi Vakkas'a Mushaf'ı tutuyordum, derken bir ara kaşındım. Sa'd: Herhalde zekerine el sürdün dedi. Ben: Evet dedim. Sa'd: Kalk, abdest al dedi. Kalktım abdest aldım yerime döndüm."⁹

Metnini ve anlamını verdiğim hadislerden anlaşıldığı gibi, yukarıda isimlerini verdiğim sahabelerin sözlerinden de Kur'an'ı ele alarak abdestsiz okumanın yasaklandığı anlaşılmaktadır.

¹

² Taberani (13217–M. Kebir) ve (1/89– M. Sagir) Darekutni (1/121–3) Beyhaki (1/88)

³ Taberani (8336– M. Kebir) İbni Ebi Davud (5/12–2–El-Mesahif)

⁴ Darekutni (1/122) Beyhaki (4/89) İbni Hibban (6559) Hakim (1/395)

⁵ Albani (1/158–159–İrva)

⁶ İbnu'l-Münzir (2/101–102–El-Evsat)

⁷ İbnu'l-Münzir (2/101–El-Evsat) Beyhaki (1/90–91)

⁸ İbni Ebi Şeybe (1/126) Beyhaki (1/88)

⁹ Malik (1/42–59) Beyhaki (1/88)

Bu Mesele İle İlgili Selef İmamları Ve Fakihlerin Görüşleri

İbnu'l-Münzir şöyle demektedir: “Kur'an'a yalnız abdestliler el sürer hükmü; İbni Ömer, Selman, Sa'd b. Ebi Vakkas, Hasanu'l-Basri, Âtâ, Tavus, Şa'bî, Kasım, İbni Muhammed vb. selef imamlarından rivayet edilmiştir. Bu görüş aynı zamanda İmam Malik, İmam Şafii ve ehli reyin görüşüdür.”¹⁰

İmam Ahmed ve İmam İshak: “Mushaf'tan sadece abdestli kimseler okuyabilir dediler.”¹¹

İmam İshak şöyle demektedir: “İmam Ahmed'e: Bir şahıs abdestsiz Kur'an okuyabilir mi? denildi. Ahmed: Evet, ancak abdest almadığı müddetçe Mushaf'tan okuyamaz dedi.”¹²

Şeyhülislâm (rh) şöyle demektedir: “İmam İshak b. Rahuye dedi ki: 'Kur'an'ın elde sadece abdestlinin okuyabilir olmasının sebebi, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın: 'Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir' buyruğunun sahih olduğu ve Rasulullah'ın ashabının fiili de böyle olduğu içindir.”

Mushaf kendisine sadece abdestlilerin dokunmasıyla hususiyet elde etmiş bir kitaptır. Sahabelerden Sa'd, Selman, İbni Ömer, selevin geneli, haleften dört imam ile fakihlerin fetvası ve Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın sünneti –Amr b. Hazm'a yazdığı mektupta olduğu gibi– bu hükümdedir. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın o mektubu yazdığında şüphe yoktur. Buna Allah'ın Kitabı da¹³ delalet etmektedir. Alimlerin geneli, dört imam ve diğer ilim sahibi kimselerin ifade ettiği gibi, cünüp kimseler de Kur'an'ı okuyamaz.¹⁴ Bu hususa sünnet de delildir.”¹⁵

Şeyhülislâm (rh) 'Mushaf'a abdestsiz dokunmak caiz midir?' diye kendisine sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın Amr b. Hazm'a yazdığı mektupta: 'Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir' buyruğuna ve dört imamın mezhebine göre Mushaf'a sadece abdestliler el sürebilir. İmam Ahmed şöyle dedi: 'Rasulullah'ın Amr b. Hazm'a yazdığı bu mektupta şüphe yoktur.' Kur'an sadece abdestlinin el süreceği, sahabelerden Selman, Abdullah b. Ömer, Sa'd b. Ebi Vakkas ve diğerlerinin görüşüdür. Diğer yönden bu meselede isimleri geçen sahabelere muhalefet eden bir sahabe de bilinmemektedir.”¹⁶

Şeyhülislam İbni Teymiye bu zikredilen ifadelerine anlamca yakın kanaatlerini değerli kitabı “Fetâvâ”nın birçok yerinde zikretmektedir.¹⁷

Bu risalenin başından beri ifade edilen, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın değişik tariklerden gelen hadisi; sahabelerin asarı; selev ve halef imamlarının fetvalarıyla abdestsiz kişinin Mushaf'ı eline alarak okumasının nehyedildiği,

¹⁰ İbnu'l-Münzir (2/101–El-Evsat)

¹¹ İbnu'l-Münzir (2/102–El-Evsat)

¹² İmam İshak b. Rahuye'nin İmam Ahmed'den naklettiği bu fetva, Albani'nin ifade ettiğine göre, İmam İshak'ın “Mesâilî İmam Ahmed” isimli kitaptan nakildir. Albani (1/161–İrva)

¹³ Şeyhülislam Vakia Süresi 79. ayete işaret ediyor.

¹⁴ Cünüp kimsenin Kur'an'ı okuma meselesi –inşallah– ilerde gelecek.

¹⁵ Şeyhülislam İbni Teymiye (17/12–Fetâvâ)

¹⁶ Şeyhülislam İbni Teymiye (21/266–Fetâvâ)

¹⁷ Dileyen (21/270–288) cilt ve sayfalara bakabilir.

dolayısıyla caiz olmadığı hükmü ortaya çıkmıştır.

Mushaf'ın Abdestsiz Olarak Ele Alınmadan Ezbere Okunması

Abdestsiz bir kimsenin Mushaf'ı eline almadan ezbere okumasının caizliği ise, zikri geçen delillerden anlaşılacağı gibi, aşağıda gelecek delilden de anlaşılacaktır. İbni Abbas (r) teyzesi müminlerin annesi Meymûne (r) nın yanında bir gece kalmıştır. İbni Abbas dedi ki: Ben başımı yastığın enine koyup uzandım, Rasulullah ile ehli yastığın boyuna başlarını koyup uzandılar. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) uyudu. Sonra gece yarısı olduğunda –yahut biraz evvel veya biraz gece yarısını geçince– uyandı. Uykuyu (sanki yüzünden gidermek için) eliyle yüzünü silmeye başladı. Ondan sonra Ali İmran Suresinin son on ayetini okudu. Sonra kalkıp asılı duran küçük bir kırbaya uzandı. Oradan güzelce bir abdest aldı. Sonra namaza durdu...”¹⁸

Bazı İtirazlar Ve Cevaplar

Abdestsiz bir kişinin, Mushaf'ı eline alarak okumasının nehyine bazı itirazlar söz konusudur. Bu itirazların sahibi kimseler, mezkur itirazlarına birkaç delil ileri sürmektedirler.

Birincisi:

Aişe hadisidir. “Aişe şöyle dedi: Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) her hali üzere Allah'ı zikrederdi.”¹⁹

Bu hadisten abdestsiz olarak Kur'an'ı ele alarak okunacağı hükmünü çıkarmak, hadisten hüküm çıkarma yönlerinin en batılı ve kabulü gayrı kabil bir durumdur. Sebebi ise, hadiste de geldiği gibi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) her halinde Allah'ı zikrederdi demek, 'o her halinde Kur'an okuyordu yahut Rasulullah abdestsiz Mushaf'ı eline alarak okuyordu' demek değildir. Mezkur hadisin bizce işaret ettiği mana, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) her halinde Rabbini tazim, tahmid ve tesbih ederek O'na kulluk ediyordu demektir. Mesela otururken veya kalkarken Allah-u Teala'nın adını anması, girerken çıkarken, yerken içerken O'nun ismini zikrederek kalkması, ihtiyacını gidermeye giderken Allah'ın ismini anarak şeytandan O'na sığınması, ihtiyacını giderdikten sonra çıkarken O'nu zikrederek O'ndan bağışlanma dilemesi vb. zikirlerle dualar Rasulullah'ın günlük yaptığı mutata amelleri idi. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın her halinde Allah'ı nasıl zikrettiğini iyice anlamak için dua ve zikirle ilgili yazılmış kitaplara şöyle bir bakmak yeterlidir. Hal böyle iken Aişe (r) nin rivayet ettiği bu hadisle Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın her halinde abdestsiz Kur'an'ı eline alarak okuduğu hükmü çıkartılmak isteniyorsa bu aşağıda gelecek sebeplerden dolayı doğru değildir.

1) Aişe'nin rivayet ettiği mezkur hadise dikkatle baktığımızda onda Kur'an okumakla ilgili bir şeyden bahsedilmediğini görürüz. Bu hadis yukarıda da belirttiğim gibi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın Rabbini zikrederek gününü nasıl değerlendirdiğini açıklamaktadır.

2) Kur'an ve hadislerden anlaşıldığı gibi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)

¹⁸ Malik (1/121/11) Buhari (183–Ter:) Müslim (763/182)

¹⁹ Müslim (373/117)

ümme olup okuma yazma bilmez bir kişi idi.²⁰ Bu sebeple Rasulullah'ın –abdestli yahut abdestsizliği bir tarafa– Kur'an'ı eline alarak okuduğunu yukarıdaki Aişe hadisinden çıkarmak mümkün değildir.²¹

3) Eğer, Aişe hadisinde Rasulullah'ın her hali üzere Allah'ı zikrettiği söyleniyor Kur'an okumak da bir zikirdir dolayısıyla bu hadisten abdestsiz Kur'an okumak hükmü çıkar denmek isteniyorsa, buna iki cihetle cevap verilebilir:

a) Bu kıyastır. Kıyasın en batılını yapanların yanında dahi nassın olduğu yerde kıyas yoktur. Onlar usûl kitaplarında “nass geldiğinde kıyas batıl olur” kaidesi üzere adeta icma etmişlerdir. Dolayısıyla bu yazının başında dört değişik sahabelen rivayet edilen Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın: ‘Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir’ hadisi burada nassdır, kıyas yapılamaz.

b) Yukarda belirttiğim gibi bu kıyastır. Kıyası reddeden ve onun şer'i delillerden bir delil olduğunu inkar edenlerin böyle bir kıyası yapması ise, onların gerçek kimliğine delalet ediyor.²²

c) İbni Ömer ve Sevban'ın rivayet ettiği sahih bir hadiste Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: ‘Abdesti ancak mümin muhafaza eder.’²³

d) Aşağıda gelecek hadisin sahibinin de aynı zat olduğu unutulmamalı. Muhacir b. Kunfuz (r) Nebi'ye doğru geldi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) küçük abdestini bozuyordu. Rasulullah'a selam verdi. Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) abdest alıncaya kadar o kimsenin selamını iade etmedi. Sonra özürlenerek: ‘Ben abdestsizlik üzere iken Allah'ın adını zikretmeyi kerih gördüm’ buyurdu.²⁴

İkincisi:

Muvatta'da rivayet edilen: “Ömer, Kur'an okuyan bir topluluğun içerisinde idi. Haceti için gitti, sonra döndü ve Kur'an'dan okudu. Bir adam ona: Ey müminlerin emiri, abdestli olmadığın halde Kur'an okur musun? dedi. Ömer: Sana bu fetvayı veren kim, Müseylime mi? dedi.²⁵ anlamında eserdir.

²⁰ Bak Araf Suresi: 157–158 ayetler.

²¹ Aişe (r) nin bu hadisinden mezkur manayı çıkaran kimselerin, nassları anlama ve onlardan layığı veçhile istifade etme derecelerini, okuyucunun takdirine bırakıyorum.

²² Kıyası reddedip inkar edenlerin imamı olarak bilinen İbni Hazm kıyası reddettiği halde hakkında kesin nass varken nifas kanını hayız kanına kıyaslayıp: “O, yedi günden fazla değildir” demesi yukarıdaki kıyastan farklı değildir. Oysa nifas kanı hakkında Ümmü Seleme (r) den “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın zamanında nifaslı kadın kırk gün namazsız otururdu...” hadisi sahih ve sabit olarak nassdır. İbni Mace (648) Ebu Davud (311) Darimi (1/229) Darekutni (1/221–222) Ebu Yağla (7023) Ahmed (6/300–303) Albani (201–İrva)

Bu sözümüzü teyit etmek için, asrımızın hadisçilerinden olan merhum Ahmed Şakir'in Tirmizi üzerine yaptığı şerhindeki ifadelerini burada nakletmek istiyorum: “İbni Hazm (Muhalla: 2/203) da nifas süresinin en çok yedi gün olacağını iddia etmiştir. Nifas kanını hayız kanına kıyaslamıştır, her ne kadar bunun kıyas olduğunu itiraf etmese de böyle yapmıştır. Hatta daha garip bir iddiada bulunarak nifas kanının hayız kanı olduğunu söylemiştir. İbni Hazm'ın söylediği bu ifadenin benzerini alimlerden hiç kimseden bulamadık. Tirmizi (1/258–Ahmed Şakir–Ta'lik/1)

²³ İbni Ebi Şeybe (1/16) İbni Mace (277) Taberani (6270–M. Kebir) Beyhaki (1/457) Ahmed (22441) Albani (412–İrva)

²⁴ Ebu Davud (17) Nesei (37) Hakim (592) İbni Hibban (803)

²⁵ Malik (1/200) Abdurrezzak (1318) İbni Ebi Şeybe (1/127)

Bu eser birkaç yönden bu meselede delil olamaz:

1) Bu eserin senidi Munkatıdır (kopuktur). Eseri bize nakleden Muhammed b. Sirîn, Ömer (r) in zamanına yetişmemiştir. Ömer hicri 22 de vefat etmiştir. Muhammed b. Sirîn ise hicri 34 de doğmuştur. Ömer'in vefatından 12 sene sonra dünyaya gelen kimse, kendisinden seneler önce vefat etmiş bir kişiden görmediği ve işitmediği bir meseleyi –bir vasıta olmadan– rivayet etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla Ömer ile İbni Sirîn arasında bir vasıta vardır, ancak burada ismi zikredilmemiştir. Bu ise, hadis ilminde o rivayeti yaralayıcı bir illettir. Bu sebeple Ömer'den rivayet edilen bu eser zayıftır, delil olma yönünden hiçbir değeri yoktur.

2) Bu eserin senedi munkatı olmasa, aksine muttasıl, ravileri de sika olup sahih olsaydı, iki sebepten dolayı bu eser yine bu meselede delil olamazdı.

a) Ömer'in 'Sana bu fetvayı veren kim, Müseylime mi?' sözü, onun abdestsiz Kur'an okunabileceği hususundaki görüşüdür diye kabul etsek²⁶ o takdirde bu görüş Fıkıh Usûlündeki sahabe sözü ne zaman hüccettir kısmına girer. Bu usûle baktığımız zaman sahabe sözünün hüccet olabilmesi için üç tane şart görüyoruz:

I– Sahabe sözü, herkes tarafından bilinip meşhur olacak.

II– Başka bir sahabe ona muhalefet etmemiş olacak.

III– Kitap ve sünnetten bir nassa muhalif olmayacak.

Şimdi bu şartları dikkatle gözden geçirelim: Ömer'in bu eseri birinci şarta uygundur diyelim. İkinci şarta uygun değildir. Yukarda zikredildiği gibi birçok sahabeler ona bu meselede muhalefet etmiştir. Özellikle de Ömer (r) in kendi oğlu Abdullah: "Mushaf'a sadece abdestli kimse el sürebilir." diyerek babasına muhalefet etmiştir. Üçüncü şarta hiç uygun değildir. Çünkü bu yazının baş kısmında naklettiğim hadisler çok açık hiç teville yer bırakmamaktadır.

b) Bu eserde Ömer (r) in abdestini bozduktan sonra Kur'an'ı eline alarak okuduğuna dair en ufak bir işaret dahi bulunmamaktadır. Ömer'in bu sözünü insafla okuduğumuz vakit Kur'an'ı abdestsiz olarak ezbere okunacağına delalet ettiğini görürüz. Kur'an'ı ele almadan abdestsiz ezbere okunabileceğini 00. Sayfada Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) in hadisi ile ifade etmiştik.

Üçüncüsü:

1- Ebu İyas Muaviye b. Kurre şöyle dedi: "Ebu Musa el-Eşari abdestsiz Kur'an okuyordu."²⁷

2- Said b. Cübeyr dedi ki: "İbni Ömer ve İbni Abbas'ı: 'Biz Kur'an cüzlerimizi abdest bozduktan sonra okuyoruz, suya el sürmeyiz' derken işittim."²⁸

3- Alkame b. Kays: "Selman'ın yanına girdik. O abdestsiz olduğu halde bize Kur'an okudu, dedi."²⁹

4- Said b. Müseyyeb: "Ebu Hureyre tuvalete çıkar sonra bize seri olarak bir sure okurdu, dedi."³⁰ manasındaki sahabe sözleridir. Ömer'in sözünde olduğu gibi, bu

²⁶

²⁷ Abdurrezzak (1220)

²⁸ Abdurrezzak (1216) Beyhaki (424) İbni Ebi Şeybe (1/128/18)

²⁹ Abdurrezzak (1224) Beyhaki (422) İbni Ebi Şeybe (1/128/18) ???

³⁰ Abdurrezzak (1217) İbni Ebi Şeybe (1/128/18)

sözler de dikkatle bakılıp insafla tetkik edildiğinde onların hiç birinde Kur'an'ın ele alınarak abdestsiz okunduğuna veya okunabileceğine en ufak bir işaret dahi bulunmamaktadır. Aksine isimleri zikredilen bu sahabelerin Mushaf'a abdestsiz el sürülmemesiyle ilgili fetvaları tevîl götürmeyecek şekilde net ve açıktır.

Dördüncüsü:

Aişe (r) nin rivayet ettiği "...Hacıların yaptığı her şeyi yap, ancak temizlenene kadar Kabe'yi tavaf etme..." manasındaki hadistir.³¹

Aişe validemizin kıssasıyla ilgili rivayet edilen bu hadise dikkat edildiğinde onda da Kur'an'ı ele alarak okumakla alakalı –hatta mutlak manada Kur'an okumayı ilgilendiren– hiçbir ize rastlamak mümkün değildir. Hadiste zikredilen "...Hacıların yaptığı her şeyi yap, ancak temizlenene kadar Kabe'yi tavaf etme..." manasında ki umumi ifadeyi bazı kimseler: "İhtiyaç anında beyanın tehiri caiz değildir" diyerek, alel ıtlak Kur'an okunacağına caizdir derse, başkaları da aynı usûlü kullanarak bu hadisin umumundan; hayızlı kadının Safa ve Merve arasında sa'y etmesinin meşruluğu, haccını umreye çevirerek ihramdan çıkan hayızlı bir kadının kocasıyla birleşmesini vb. hükümleri çıkarabilir. Bu durumdaki kişi: Çünkü hadis "...Hacıların yaptığı her şeyi yap, ancak temizlenene kadar Kabe'yi tavaf etme..." demektedir dese ve bu hadisle delil getirirse, isabet etmiş olur mu?!

Mezkur sözün sahibi: Bu hadisin umumu, zikredilen fiilleri yasaklayan başka delillerle kayıtlanmıştır. Dolayısıyla hayızlı kadın, Safa ve Merve arasını sa'y edemez. O durumdaki kadın, haccını umreye çevirip ihramdan çıksa da hayızdan kurtulup yıkanınca kadar kocasıyla birleşemez der itiraz ederse, bu itiraz doğrudur. Ancak bu itirazın sahibi Aişe hadisinin umumunu, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) den sahih olarak rivayet edilen 'Kur'an'a abdestli olmanın dışında sakın el sürme' hadisinin de kayıtlayabileceğini unutmamalıdır. Sonra hayızlı kadının Kur'an okumasını, sahabe, tabiin ve onlardan sonra gelen alimlerden bir çoğu yasaklamıştır. Bunlardan bir kaçını burada zikretmekte bir beis görmüyorum:

1- Ebu Zubeir dedi ki: "Cabir (r) e hayız ve nifaslı kadın Kur'an'dan bir şey okuyabilir mi diye sordum? Cabir: Hayır dedi."³²

2- Muhammed b. Sirîn: "Hayızlı kadın Kur'an okuyamaz dedi."³³

3- Amir Eş-Şabi: "Cünüp ve hayızlı Kur'an okuyamaz dedi."³⁴

4- Ebu'l-Aliye: "Hayızlı kadın Kur'an okuyamaz dedi."³⁵

5- Ebu Vail: "Cünüp ve hayızlı Kur'an okuyamaz dedi."³⁶

6- İbni Cüreyc dedi ki Âtâ'ya: "Hayızlı ve cünüp olan Kur'an'dan ne okuyabilir? dedim. Âtâ: Hayızlı Kur'an'dan hiçbir şey okuyamaz. Cünüp ise sadece bir ayet

³¹ Müslim (1211/) Buhari (1556–Ter:) Ebu Davud (1782) Nesei (1/55) İbni Mace (2962) Tayalisi (1413) Darimi (2/44) Ahmed (6/ 219)

³² İbnu'l-Münzir (2/96–97–Evsat) Beyhaki (1/309)

³³ İbni Ebi Şeybe (1/126)

³⁴ İbni Ebi Şeybe (1/125)

³⁵ İbni Ebi Şeybe (1/126)

³⁶ İbni Ebi Şeybe (1/125)

kadar okuyabilir dedi.”³⁷

7- Ma'mer dedi ki Zuhri'ye: “Hayızlı kadın ve cünüp olan Allah'ı zikreder mi? dedim. Zuhri: Evet dedi. Ben: Kur'an okuyabilir mi? dedim. Zuhri: Hayır dedi. Ma'mer devamla Hasanü'l-Basri ve Katâde: ‘Hayızlı kadın ve cünüp kimse Kur'an'dan bir şey okuyamaz diyorlardı.”³⁸

8- İbrahim En-Nahaî, İbni Cübeyr vb. tabiîn imamları: “Hayızlı kadın Kur'an'dan hiçbir şey okuyamaz dediler...”³⁹

9- Hayızlı kadının Kur'an okuması hususunda İmamı Şafii'den iki görüş nakledilmektedir:

a) Ebu Sevr: Şafii'nin “Hayızlının okumasında bir beis yok” dediğini nakletti.

b) Şafii'nin öğrencisi Er-Rebi' ise İmamın: “Cünüp ve hayızlı Kur'an'dan bir şey okuyamaz” dediğini nakletmektedir.⁴⁰

İmam Nevevi bu ifadeye binaen Şerhu'l-Mühezzebe'de şöyle demektedir: “Cünüp ve hayızlı kimsenin –ister az olsun, ister çok olsun– Kur'an'dan bir şey okuması haramdır.”⁴¹

10- İmam Ahmed hayızlının Kur'an okumasını kerih görüyordu.⁴²

11- Hayızlının Kur'an veya ondan az bir şey okumak hususunda alimler ihtilaf etmişlerdir. Bu hususta İmam Ahmed ve diğer imamların mezhebinde de durum aynıdır.⁴³

12- Hayızlı kadına Kabe'yi tavaf etmek haram olduğu gibi, namaz kılmak, oruç tutmak, cinsi ilişki ve Kur'an'a el sürmesi, bütün alimlerin yanında haramdır. Alimlerin iki fetvalarından birine göre Kur'an okumasının hükmü de yine haramdır.⁴⁴

13- Hayızlı kadına Kur'an okumayı haram eden kimseler –mezkur fetva kendisinden meşhur olarak bilinen– İmam Ahmed, İmam Ebu Hanife ve İmam Şafii'dir. Bu kimseler, hayız ve nifas halindeki kadına –adet kanı kesilip yıkanmadan önce– Kur'an okuması caiz midir, değil midir meselesinde üç görüş ileri sürmüşlerdir.

(a) Hayız ve nifastan kurtulan kadına –yıkanıncaya kadar– Kur'an okuması caiz değildir.

(b) Hayız ve nifastan kurtulan kadına Kur'an okuması caizdir.

(c) Hayızdan kurtulan kadına Kur'an okuması caiz değildir, nifastan kurtulana caizdir.”⁴⁵

14- Hayızlı kadının Kur'an okumasıyla ilgili Nebi'den zayıf olarak rivayet edilen:

³⁷ Abdurrezzak (1303) İbnu'l-Münzir (2/97–El-Evsat)

³⁸ Abdurrezzak (1302) İbnu'l-Münzir (2/96–El-Evsat)

³⁹ İbnu'l-Münzir (2/97–El-Evsat)

⁴⁰ İbnu'l-Münzir (2/97–El-Evsat)

⁴¹ İbni Teymiye ????

⁴² İbnu'l-Münzir (2/971–El-Evsat)

⁴³ İbni Teymiye ?????????

⁴⁴ İbni Teymiye Fetâvâ (26/176)

⁴⁵ İbni Teymiye Fetâvâ (26/176–177)

“Hayızlı ve cünüp kimse Kur’an’dan bir şey okuyamaz...”⁴⁶ manasındaki hadisin dışında bir şey sabit olmamıştır. Bu hadis ehli imamların ittifakı ile zayıftır. Buna karşılık, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ın zamanında kadınların adet gördüğü ve Rasulullah’ın onları okumaktan men etmediği bilinmektedir.⁴⁷ Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) o durumdaki kadınları zikir ve duadan da men etmemiştir. Aksine hayızlılara bayram günlerinde namazgaha çıkmalarını, müslümanların tekbir getirmelerine iştirak ederek tekbir getirmelerini emretmiştir.⁴⁸ Rasulullah hayızlı kadına, Kabe’yi tavaf dışında hac ibadetlerini, telbiye⁴⁹ yapmasını Müzdelife ve Mina’da gecelemesini emretmiştir.⁵⁰

Hayızlı kadının Kur’an okuması ve ona el sürmesiyle ilgili sahabe, tabiîn ve imamların sözlerini burada uzunca teker teker zikretmemin sebebi, bu meselede selef ve halef imamlarının ihtilaf ettiğini göstermekti. Görüldüğü gibi mesele ihtilaflı bir meseledir. Hal böyle iken bazı kimselerin, hayızlı kadının Kur’an okumasını yasaklayan kişilere çalakalem: “Hakkında kati bir nass olmadığı halde⁵¹ abdestsiz ve aybaşı halinde kadına Kur’an okumayı yasaklamak Allah’ın helal kıldığı bir şeyi haram kılmadır ki bu da Rububiyet tevhidinde munafidir...” şeklinde ağır tekfir edici sözler kullanması, ilmin kokusunu alan kimselere yakışmayan ifadelerdir. Özellikle mesele –yukarda ifade ettiğim gibi– ihtilaflı bir mesele ise, kişilerin sözlerine çok dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü bu sözler iyice düşünüldüğü zaman, o sözlerin sahibine göre, isimlerini ve sözlerini naklettiğim kimseler hayızlı ve abdestsiz kimselerin Kur’an okumasını yasakladıkları için, Allah’ın helallerini haram etmiş ve Rububiyet tevhitlerini bozmuş, Mekkeli müşriklerden daha aşağı seviyeye düşmüş olmaktadırlar. Bu sözlerin sahibi o imamlar hakkında çok çirkin bir ithamda bulunmaktadır, bilmiyorum farkında mıdır? Sahibinin kendi görüşlerinde taassubunu, başkalarının görüşlerine tahammülsüzlüğünü gösteren bu rezil ifadelere o insanlar müstehak değildir. Aksine onlar bu ümmet içerisinde faziletleri ve imametleri ikrar edilip kabul görmüş değerli kişilerdir. Yukarda belirtildiği gibi mesele ihtilaflı bir meseledir. İhtilaflı meselelerde selefin metodu; Hatalı tarafın,

⁴⁶ Tirmizi (131) İbni Mace (595)

⁴⁷ Rasulullah’ın onları men etmediği de bilinmemektedir. dolayısıyla Şeyhülislam İbni Teymiye’nin bu ifadesi bir delile dayanmamaktadır. Bu iddianın doğru olabilmesi için, Rasulullah (s) ın kendi zamanında kadınların hayız olduğunu bilip bu halde iken onların Kur’an okumasına izin verdiği veya sukut ettiği ile ilgili net bir delil getirmesi gerekirdi. Oysa burada zikrettiği delil, hayız ve nifas halindeki kadının zikir ve tesbihat yapabileceğine ruhsat veren bir delildir.

⁴⁸ Şeyhülislam’ın burada kast ettiği hadis: Ümmi Atiyye (r) şöyle dedi: “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan ve Kurban bayramı günlerinde evlenmemiş kızları, hayızlı genç kadınları, perde ehli kadınları musallaya çıkarmamızı bize emrederdi. Hayızlı kadınlar namazdan uzak durur, hayır ve müslümanların dualarını müşahede eder (onlara iştirak eder)ler dedi. Ben: Ya Rasulellah, herhangi birimizin cilbabı olmayabiliyor? dedim. Rasulullah: ‘(Din) kardeşi kendinin cilbabından birini ona giydirdin’ buyurdu.” Hadisidir. Müslim (890/12)

⁴⁹ Telbiye: “Lebbeyk Allahumme Lebbeyk, Lebbeyke La Şerike Leke Lebbeyk, İnne’l-Hamde Venni’mete Lek, ve’l-Mülke Lâ Şerike Lek” tesbihatını söylemek demektir.

⁵⁰ İbni Teymiye Fetâvâ (21/459)

⁵¹

hatasını en güzel bir üslup ile bildirip onu açıklamaktır. Hatalı kimseyi küfür, dalalet, nifak vb. imanı bozan şeylere nispet etmek değildir. Hata işleyen kimseye, helalı haram yaptı, Rububiyet tevhidini bozdu vb. ifadelerse, selefin değil, Rasulullah'ın dili üzere cehennemün köpekleri haricilerin metodudur.

Sonra bu yazının sahibi mezkur yazıda "Hakkında kati bir nass olmadığı halde abdestsiz ve aybaşı halinde kadına Kur'an okumayı yasaklamak..." derken, Kur'an'ı ele almadan ezbere okumayı mı kast ediyor, yoksa 'Kur'an abdestsiz olarak ele alınıp okunur' demeyi mi kast ediyor bunu açık ve net olarak ifade etmiyor. Buna rağmen mezkur ifadede iki manadan ikisi de anlaşılır.

1- 'Hayızlı ve abdestsiz kimse, Kur'an'ı eline almadan ezbere okuyabilir' demek isteniyorsa, bu hal üzere Kur'an okumaya karşı çıkan "Hayızlı kadın Kur'an'dan hiçbir şey okuyamaz" diyen kimselerin isim ve sözlerini geçen sayfalarda zikrettim. Ancak bu meseleyle ilgili İbni Teymiye'nin sözleri hatırlanacak olursa, hayızlı kadının Kur'an'ı eline almadan ezberinden okuyabileceği görüşü ortaya çıkıyor, sahih olan görüş de budur.

2- 'Hayızlı ve abdestsiz kimseler Kur'an'ı eline alarak okuyabilir' demek isteniyor ve bu mana kast ediliyorsa, bu sözlerin sahibine şu sözleri söylemek tabi hakkımız olmaktadır: Bu risalenin baş kısmında zikredildiği sahih hadiste Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) 'Kur'an'a sadece abdestliler el sürebilir' buyurmuştur. Dolayısıyla bu hadis, Kur'an'ı ele alarak okumanın yasak oluşunda kati bir nassdır. Bu katî nassa muhalefet etmekse –yazının sahibine göre– Allah ve Rasulü'nün haramlarını helal etmektir. Bu da Rububiyet tevhidini münafidir ve onu bozmaktır. Buna rağmen biz, mezkur ifadelerin sahibine 'kati nassa muhalefet edip haramları helal etti dolayısıyla Rububiyet tevhidini bozdu' demiyoruz. Çünkü bu basit bir harici mantıktır.